

TEXTUL LITERAR ÎN CONTEXTUL UNOR METODOLOGII DE ÎNVĂȚARE A LIMBII ENGLEZE

*Tatiana LAȘCU, dr., conf. univ.,
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”
Din Chișinău, Republica Moldova
ORCID: 0000-0003-2192-490X*

CZU : 371.3:802.0:82-94

DOI : 10.46727/c.10-11-11-2023.p168-171

Abstract: The article presents a qualitative study on some theoretical aspects of the use of the literary text in the paradigm of some methodologies of teaching/learning English. Due to its contribution and functions in the acquisition of a foreign language, the literary text has gone through radical stages in the course of teaching/learning English. During a long time, it was marginalized, rejected and then idealized and promoted by certain methodologies required by the contemporary educational policies.

Keywords: *text literar, protext, abordare, metodologie, strategie, perspectivă*

În cadrul activității intelectuale o contribuție semnificativă este generată de lectura textelor. Acestea reprezintă adevărate sisteme care relaționează cu subsisteme diferite ce alcătuiesc unitatea unei expresii a realității exprimate în indici estetici. Astfel, textul devine un fragment lingvistic oral sau scris, ce constituie o unitate de comunicare.

Educația literar-artistică și lingvistică valorifică direcția de dezvoltare umană care răspunde necesităților obiective actuale ale societății. Cercetătorul V. Pâslaru consideră că lectura textelor presupune o activitate continuă, interacțională și complexă care implică gândirea determinativă și reflexivă specifică cunoașterii empirice și științifice [8].

În plan general, textul reprezintă o totalitate organizată și finită de semne ce reflectă sensuri. Acesta înaintea un sistem comun de semne - limbajul. Textul reflectă un semn între altele, toate semnele formând semnul cultural superior. Acesta oglindește relația cu lumea. În același timp, textul include un mesaj și este cea mai mare unitate a cuvântului. Enunțul și mesajul, care precedă ordinea textului, se află într-o stare de non-ordine față de acesta, vehiculând propoziția [3].

După cum am afirmat anterior, aspectele contemporane ale lumii reclamă o nouă abordare textuală, o metodologie actuală a comprehensiunii textului, care presupune o organizare multidimensională, cu parametri și valori relaționale, abordarea cărora se poate realiza prin varietatea perspectivelor de valorificare a textului, atât constructiv, cât și contextual. Doar printr-o astfel de modalitate de abordare a textului studentul conștientizează semnificația și puterea acestuia, operând **protectual**, sau, cu alte cuvinte, în interesul, în apărarea, în sprijinul și în favoarea textului [ibidem].

- **Metodologia prin rețele ideatice**

Textul furnizează informații care conturează realitatea și tangența ei specifică cu umanitatea. Acesta însă nu doar relevă realitatea, dar permite și modelarea acesteia prin intermediul anumitor repere oferite. Recunoașterea rețelilor ideatice și informative ale textului creează posibilitatea de a produce propriile construcții textuale. Totuși, pentru aceasta este necesar ca textul să furnizeze mijloace în scopul comprehensiunii semnificației care o emite. Structura sub formă de rețea are un rol important pentru text, iar cercetarea fenomenului respectiv raportat la text remarcă identificarea direcției naturii sale referențiale - relația semne *versus* realitate. Pentru comprehensiunea logică și profundă a componentelor de bază ale acestei structuri, se impune necesitatea formării studentului în spiritul anumitor competențe.

După părerea cercetătorului A. Ghicov, se profilează o viziune postmodernistă care indică că realitatea constituie, de fapt, un text, lecturarea căruia produce unul nou. În procesul citirii, cel care lecturează scrie acest text, conferindu-i un anumit sens. În așa mod, prioritatea trece de la scriitor la cititor. Avantajarea textului constă în interpretarea textului în calitate de cititor și producerea lui în calitate de autor. Interpretarea și producerea unui text echivalează cu comprehensiunea rețelei acestuia, formate din contextul realității autorului și a coautorului, acceptând o anumită realitate. Înglobarea repetată a acestei rețele textuale în mediul specific și dens al realității reprezintă producerea textului, proces centrat pe valorificare în practica universitară în cadrul educației lingvistice și literare [4].

Termenul de *text*, în conformitate cu filosofia limbajului, cuprinde trei laturi: textul drept semn al intenției, focalizat de locutor în scopul comunicării și producerii de efect; textul ca mediu de repartizare a componentelor textuali din punctul de vedere al lingvisticii și textul în calitate de categorie fundamentală în lingvistică și în filosofia limbajului, care cere identificarea unei metode analitice direcționate spre comunicare. Ideea dedusă din această aspectualizare constă în faptul că, din unghiul obiectivului predominant prevăzut de constituirea în text, textualitatea are *dominantă directivă, informativă sau literară*, reprezentând principala însușire a limbajului de orice tip [5].

Așadar, conchidem că dominantă literară este caracteristică textelor care înaintează semnificații, resemnifică/semnifică în totalitate lumea, respectiv oamenii în parte, comunică și dezvoltă rituri și mituri sociale și păstrează, în legătură cu condițiile de receptare și de producere, o autonomie destul de relativă cu limba, conform opiniei lui A. de Mello la care aderăm totalmente [1].

Cu toate că nu fiecare metodologie de predare a limbii engleze îl abordează, rolul textului literar în predarea-învățarea limbii engleze ca limbă străină rămâne unul semnificativ. Anume direcțiile și tendințele inovative în domeniul vizat condiționează utilizarea textului literar în predarea limbii engleze. Grație aportului și funcțiilor sale în achiziția unei limbi străine, textul literar a parcurs etape radicale în cursul predării și învățării limbii engleze. Pe parcursul unui timp îndelungat, acesta a fost marginalizat, respins iar mai apoi idealizat în cercul anumitor metodologii ale predării și ale învățării limbii engleze.

- **Metodologia tradițională**

Textul literar a continuat să dețină o poziție stabilă în cadrul dezbaterilor pe tot parcursul evolutiv al abordărilor și metodologiilor. *Metoda traducerii gramaticale sau metodologia tradițională* remarcă textul literar drept piesă selectată. Abordarea respectivă tinde spre realizarea sensului textual prin raportarea la curente literare determinante ale textului literar și prin identificarea surselor, accentul fiind centrat pe intenția autorului.

De fapt, metoda respectivă nu vizează procesul de pregătire a studenților care învață o limbă străină, și, prin urmare, nu ține cont de perceperea literară și de distincțiile elementare de ordin cultural. Folosirea textului literar într-o clasă de limbi străine facilitează predarea lexicului și a gramaticii lingvistice [6].

- **Metodologia audio-vizuală**

Începând cu anii 60 ai secolului trecut, limba avea caracter oral în cadrul *metodelor directe* (audiovizuale structurale-globale și audio-orale), fapt influențat de lingvistica structurală. În cadrul metodologiei audio-vizuale textele literare erau în totalitate ignorate. Cele scrise, îndeosebi literare, erau considerate drept periculoase și contraproductive. În așa mod, pe parcursul a două generații, TL nu se regăsește în acest tip de metodologie.

În cadrul *abordării comunicative*, limbajul reprezintă un mijloc de comunicare și interacțiune socio-culturală. Relația existentă dintre textul literar și cultură stabilește rolul acestuia în cadrul

abordării respective. Prin urmare, are loc o re-proiectare a statutului textului literar în abordarea comunicativă. Fiind la început neglijat, textul literar devine un document autentic. Anume acest statut de valoare au permis reîntoarcerea textului literar la nivel intermediar și avansat.

Reieșind din tezele cercetătorului J. Morlat, textul literar ca document autentic este utilizat în calitate de generator al exprimării orale a studenților, cât și a stimulării abilităților de comprehensiune lecturală [7].

Prin urmare, textul literar este perceput drept un mediu prielnic pentru intersectarea culturilor cu scopul ca studenții să conștientizeze diversitatea și diferența, dar și cu scopul dezvoltării și impulsivării laturii intelectuale pentru a permite confruntarea și perceperea altei viziuni asupra lumii.

• Metodologia acțională

Abordarea comunicativă începe să facă loc unei noi abordări, cea *acțională*. La baza acesteia se află perspectiva direcționată *spre acțiune și competențe* în cadrul didacticii limbii străine. În acest context, studentul devine actorul care acționează în mediul social. Această viziune acțională presupune fapte de vorbire din cadrul activităților lingvistice generate de contextul social. În această ordine de idei, se valorifică în totalitate capacitățile și resursele volitive, afective, cognitive deținute și operate de către actorul social [6].

Actualmente, un important concept-cheie al studiului textului literar este cultura comunicării, care constituie un sistem de competențe orientate spre realizarea unui ansamblu vast de acte ale comunicării [ibidem].

În contextul acestei metodologii textul literar este exploatat de către CECRL drept un material autentic, un instrument formativ eficient care reflectă și transmite valori sociale și lingvistice [2].

Totul ce este realizat pentru un vorbitor nativ al limbii și poate fi utilizat în procesul de predare constituie un material autentic, altfel spus *realia*. Modificarea limitelor/granițelor de ordin lingvistic impune în structura materialului autentic prezența cuvintelor și ideilor, expresiilor citite și auzite în situații cotidiene. Explicarea conceptelor de autenticitate comunicativă și de *text autentic* devine necesară în condițiile învățământului actual care vizează atât dezvoltarea competențelor comunicative, cât și competențelor socioculturale în procesul predării/învățării unei limbi străine.

Cercetătorul H. Widdowson remarcă că autenticitatea se referă la modul de utilizare a textului de către cititori sau vorbitori și modul în care aceștia oferă un răspuns. Elementul sociocultural al competenței de comunicare prevede comprehensiunea normelor și valorilor sociale ale vorbitorilor limbii studiate.

Avantajele abordării textelor autentice în sala de studii sunt următoarele:

- ele prezintă informații, exemple pertinente de utilizare a limbii luate din societatea în care se vorbește limba studiată.
- studenții sunt mai confidenți în utilizarea limbii, deoarece în procesul de explorare a textului, ei fac cunoștință cu expresii și cuvinte uzuale în contexte reale.
- materialele autentice permit studentului să cerceteze mai pe larg aspectele socioculturale ale limbii țintă.

În prezent, se remarcă cerința de a nu schimba sau simplifica textele autentice în vederea receptării lor. Pentru a le înțelege este necesar ca studenții să fie încadrați în diverse activități de lectură și strategii adecvate prin intermediul cărora studenții explorează orice posibilitate de abordare a limbii, cercetează potențialitățile culturale, pragmatice, conotative înscrise în limba străină studiată [9].

Prin urmare, textele literare au o autonomie a limbii în concordanță cu condițiile de receptare și producere, creează și reflectă mituri și rituri sociale, sugerează semnificații, colorează conotativ lumea și, ca rezultat, pe noi înșine. S-a constatat analitic că textul aparține autorului și asigură

continuarea unei intenții personale într-un context care îi este caracteristic. Explorarea unui text îl invocă pe cititor să descopere în text urmele acestei intenții și ale acestui context. Din această perspectivă, textul literar este un vehicul de transmitere a valorilor, a cunoștințelor socioculturale, argumentative și expresive. În el se intersectează toate formele și toate utilizările limbajului. Toate formele lingvistice se intersectează în text.

BIBLIOGRAFIE

1. AIALA DE MELLO, Renata. Réflexions sur le texte littéraire en classe de FLE. In: *Langue(s) & Parole: revista de filologie franceză y română. La dimension littéraire et culturelle dans l'enseignement-apprentissage des langues*, 2019, n4, p. 161-172. ISSN-e 2466-7757.
2. *Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi. Diviziunea Politici Lingvistice*. Strasbourg: trad. din lb. fr. de Gheorghe Moldovanu, Chișinău: Tipogr. Centrală, 2003. 204 p. ISBN 9975-78259-0.
3. GHICOV, A. Construcția pedagogică a lecturii. În: *Didactica Pro*, 2013. nr. 2(78), pp.10-14. ISSN 1810-6455.
4. GHICOV, A. *Cadrul conceptual al retellizării în metodologia protextului*. Autoreferatul tezei de doctor habilitat în științe pedagogice. Chișinău. 2017. 369p.
5. GHICOV, A. *Lectura atitudinală și creațiile verbale ale elevilor*. Institutul de Științe ale Educației, 2019. 66p. ISBN 978-9975-48-166-3.
6. MOKH, H. *L'exploitation des textes littéraires dans l'enseignement des langues étrangères*. Thèse de Doctorat. Université Rennes 2. Ecole Doctorale - Arts, Lettres, Langues 2014. 259p.
7. MORLAT, J-M. *Littérature et l'enseignement du FL: Rappels Historiques*, Edu-Fle Net, 15 Temmuz 2012 tarihind
8. PÂSLARU, Vl. *Introducere în teoria educației literar-artistice*. Chișinău, 2001. 312 p. ISBN 9975-906-41-9.
9. SAMIRA, A. I. *De l'usage des textes littéraires comme outil didactique pour l'enseignement/apprentissage du Français Langue Étrangère*. Synergies Chili, 2015. n° 11, p. 95-103.